

Kerstmacht

in Finnstad

door
Johanna Kulper

EENS, bijna duizend jaar geleden, leefde er in het hoge Noorden een ridder, die Goedmar Manszoon heette.

Hij bezat een kasteel, dat op een steile rots lag, dicht bij een meer.

De hele winter, van October tot Mei, lag het meer toegevroren, en de sparrebomen, die groeiden tot dicht onder de vensters van het kasteel, waren met een witte laag sneeuw bedekt.

Het kasteel had muren van een meter dikte, de kamers waren hol en groot en het vuur, dat brandde onder de schouw, kon ze nooit tot in de verste hoeken verlichten.

Maar onder het kasteel, in de gewelven, waren ruime kelders, waar tonnen vol gerstebier en vaten vol wijn werden bewaard.

Daar was ook een keuken, zo groot, dat de kok, als hij bij het vuur stond om het vette wilde zwijn te braden, dat zijn heer geschoten had, zijn handen aan zijn mond moest zetten om de koksjongen, die in de andere hoek van de keuken bezig was de drinkbekers schoon te schuren, toe te schreeuwen, dat hij hem het zout en de peper aanreiken moest.

En de trog, waarin het deeg gekneëd werd, was zo diep, dat vier dienstmaagden er tegelijk in konden staan dansen, als ze het beslag goed mals en zacht wilden hebben.

En elken dag drie maal werden, vanuit die kelder, schragen en lange, houten planken, naar boven gedragen, naar de zaal, waar de ridder huisde met zijn vrouw Karin en zijn zoontje Ulf.

De schragen werden opgesteld, de planken er over gelegd, en bedekt met een hagelwit tafeldek, dat vrouwe Karin zelf geweven had, en daarop kwamen tinnen borden en schalen. En dan werd er gegeten.

De kop van 't gebraden evenzwijn kwam naar boven, met een rode appel in de bek, en geroosterde hammen en varkenskluiven, zo geweldig dat Ulf, die nog jong was, ze met twee handen vasthouden moest.

Daarbij aten ze, de ridder en zijn vrouw en zijn zoontje, stukken van het vers gebakken brood, dat in de trog gekneëd was.

En zo dikwijls Goedmar Manszoon in de handen klapte, kwam er een dienaar met een geweldige kan met bier of wijn en schonk de bekeraars vol van den Heer, de Vrouw en den kleinen Ulf.

En misschien was er niets, wat de kleine Ulf zo speet, dan dat hij zich nooit het eerste bedienen mocht van de schotels gebrad, die op tafel kwamen en dat zijn beker de helft kleiner was dan die van zijn vader. Maar er was nog iets, dat hij vreselijk vond.

Het kasteel van Ridder Goedmar lag eenzaam, maar toch kwamen er, een enkele maal, dienaren van andere kastelen, om den ridder uit te nodigen voor feesten op andere adellijke huizen.

Dan werd er een paard gezadeld of er werden twee of vier paarden voor een slee gespannen en Ridder Goedmar reed weg, meestal alleen, een enkele maal met zijn vrouw, maar nooit werd Ulf gevraagd om mee te rijden.

Later, dacht hij dan, als hij voor een venster stond en uitkeek over het bevroren meer en de dik-besneeuwde bergen, „later, als ik groot ben ! Dan rijdt ik naar alle feesten in den omtrek en elke week geef ik zelf een feest, hier in dit kasteel.”

„Als ik later groot ben,” zei hij vaak. „Dan trouw ik een meisje, dat elke week een feest geeft, hier in het oude kasteel en die elke week twee maal met mij naar feesten en maaltijden rijdt in den omtrek. Gouden haren moet ze hebben en lachende ogen en rode lippen en geen vrouw in den wijden omtrek zal schoner gekleed zijn dan zij”.

„Mijn jongen”, zei zijn moeder, „er is nog een ander geluk dan feestvieren en aanzitten bij de maaltijd. En als je een vrouw zoekt, let dan op andere dingen dan op de kleur van haar haren en de glans van haar ogen”.

Dan lachte Ulf.

Want zijn moeder was oud, haar gestalte was gebogen, en in haar ogen lag wel veel goedheid, maar ze lachten zelden.

Mijn vrouw moet anders zijn dan zij, heel anders, dacht hij.

Toen kwam er een dag, dat het midwinterfeest gevierd werd en Ridder Goedmar reed uit op zijn zwarte hengst, gehuld in zijn zware berenpels. Die dag kwam hij niet terug en de volgende niet en de daaropvolgende evenmin. Weken en maanden gingen voorbij, het was nog stiller geworden in het grote, oude kasteel, zo stil, dat niemand meer hardop durfde spreken. Maar van de ridder, die naar het midwinterfeest gereden was, kwam geen bericht.

Pas in het voorjaar vond men hem : ergens ver van zijn huis was hij in een afgrond gestort en niemand wist, of hij verongelukt was doordat hij al te lang en al te vrolijk had feestgevierd, of dat er een misdaad in het spel was.

Jaren lang leefden Ulf en zijn moeder op het kasteel. Maar toen de jongen 18 jaar oud geworden was, zei zijn moeder tegen hem : „Het wordt tijd, dat je trouwt, mijn zoon. Reeds lang voor zijn dood had je vader een afspraak gemaakt met zijn ouden vriend, Binger Persson, die in Finnstad woont. Hij heeft een dochttertje Brigitta, enkele jaren jonger dan jij en eenmaal zal zij je bruid zijn !”

„Ik zal er heenreizen en zien of ze me bevalt, moeder”, antwoordde Ulf. En in gedachten voegde hij er aan toe : „Ze is het dochttertje van mijns vaders vriend. Misschien is ze dus vrolijk en flink als mijn vader en houdt ze van feestvieren en pret maken. En als ze ook mooi is en lange blonde vlechten heeft en stralende ogen dan wil ik haar graag hebben als bruid. Maar als ze stil is en saai en alleen maar goed, zoals mijn moeder, dan zal ik mezelf wel een bruidje zoeken !”

Dus besteeg hij zijn paard en reed over het bevroren meer en door de dicht besneeuwde sparrenbossen, zoals jaren geleden ook zijn vader gereden was, toen hij het mid-winterfeest ging vieren.

. . . kwam hij langs een hol . . .

En weer naderden de kortste dagen van het jaar.

Ulf was nog nooit ver van huis geweest en hij wist weinig van wat er gebeurde in de wereld, ver van het oude kasteel aan het meer.

Soms had hij verhalen gehoord van een nieuwe godsdienst, die vanuit het Zuiden naar zijn vaderland moest gekomen zijn, maar wat ze inhield en waarin het Kerstfeest, dat door de Christenen gevierd werd, verschilde van het midwinterfeest zijner voorvaderen wist hij niet.

Toch ergerde het hem, toen hij, in de nabijheid van Finnstad gekomen, vernam, dat Binger Persson, zijn toekomstige gastheer en de oude vriend van zijn vader, ook tot het Christendom was overgegaan. En dat zijn dochtertje Brigitta zelfs bekend was om haar vroomheid.

„Misschien was het beter, meteen terug te gaan, zonder haar te hebben gezien”, dacht Ulf. „Ik ben uit gegaan om een vrolijk bruidje te zoeken, dat met mij dansen en feestvieren kan. Dat licht en leven kan brengen op ons oude slot bij het meer, en dat met mij rijden wil naar alle feesten in den omtrek, juist zoals mijn vader vroeger deed, of nee, vaker nog dan hij gedaan heeft. Een vrouw, die beroemd is om haar vroomheid heb ik niet nodig. Ik zoek er een, die om haar schoonheid wordt geroemd.”

Toch reed hij voort, want hij was nieuwsgierig, hoe de jonge Brigitta er uit zou zien.

Hij verlangde haar te zien, maar tegelijkertijd kreeg hij een hekel aan haar.

Misschien zou zij anders wezen dan hij zich had voorgesteld en hij meende, dat zij hem dan had bedrogen. Graag zou hij haar gestraft hebben, omdat ze niet het vrolijke jonge bruidje scheen te zijn, waarop hij gehoopt had. En op de avond, voor hij Finnstad bereikte, maakte hij een plan.

Er doolden in die streek vreemde wezens rond, die weerwolven genoemd werden.

Dat waren mannen, die vroeger gewoon als mensen hadden geleefd, maar die, door honger en gebrek en ook door hun woeste aard, meer en meer waren verwilderd, zodat ze tenslotte in de bossen rondzwierven, bekleed met dierenvelen en levend zoals de wolven leven, van roof en moord. Langen tijd waren deze mensen de schrik geweest van de streek, maar nu hadden zich, onder leiding van Binger Persson, een groep weerbare mannen opgemaakt om de weerwolven onschadelijk te maken. Velen hadden ze het land uitgejaagd en de anderen hadden ze gedwongen, een luid-klinkende bel om den hals te dragen, zodat ieder het horen kon, wanneer ze naderden.

Op den dag voor Kerstmis, toen Ulf reeds dicht bij Finnstad was, kwam hij langs een hol in de bergen, waar zulk een weerwolf, een oude man reeds, zich schuil hield. Maar toen hij langs reed, kwam hij, in zijn wolfspels gehuld, naar buiten, grijnsde de vreemdeling toe en riep: „Kom je bij mij Kerstfeest vieren, vriendje? Stijg maar af, dan kunnen we samen vrolijk zijn, zoals gebruik was in dit land, voor de oude zeden uit andere streken hier doordrongen!”

Toen kwam Ulf op een gedachte!

Hij knoopte zijn knapzak los en wierp dien de oude weerwolf toe. Hij nam de zware paardendecken, die achter het zadel lag opgerold en gaf hem ook dien.

„Gebruik dat, om een midwinterfeest te vieren naar eigen smaak,” zei hij.

„Maar leen mij je schel, voor een enkele nacht.”

De oude booswicht lachte.

„Dat is een goede ruil. Neem mijn schel en behoud hem, als ge wilt!” antwoordde hij en hij reikte Ulf zijn kenteken.

Dien avond brandden in de woning van Binger Persson de Kerstlichten. De tafel was gedekt voor een maaltijd, maar eerst zat het gehele gezin rondom de tafel bijeen en luisterde naar de vader, die het verhaal voorlas van de wondere geboorte in de stal.

Maar plotseling werd de rust verstoord door een vreemd geluid buiten. Voetstappen slopen rond en het schelle geluid van een bel werd gehoord. Heer Binger sprong op en greep naar zijn zwaard. Ook zijn beide sterke jonge zonen waren opgestaan en zochten hun wapens.

„Een weerwolf, een weerwolf op ons erf! Voor we het Kerstfeest kunnen vieren, zal die moeten worden verjaagd!”

Maar Brigitta, het zestienjarige dochtertje van Binger Persson stond op van haar stoel.

„Vader,” zei ze, „dit is de nacht van de vrede en van nieuwe genade. Het heil is gekomen voor alle mensen, ook voor de meest verachte en verdoolde. Waarom zouden wij, die dit feest vieren, hard zijn voor een

arme weerwolf, die misschien door honger naar ons erf wordt gedreven?" En zonder verder antwoord af te wachten nam ze de kandelaar, die op de tafel stond en waarin zes kaarsen brandden en ging er mee naar buiten. „Weerwolf,” riep ze, en haar stem klonk hoog en klaar door de stille

Ik ben tot nu toe een Weerwolf geweest zei hij . . .

koude nacht, „weerwolf, die hier ronddoolt, als ge binnen wilt komen, zijt ge welkom. Deze nacht kennen we, in dit huis, enkel vrienden en geen vijanden.” Maar er stond daarbuiten geen weerwolf. Er stond niemand dan Ulf Goedmarszoon, die naar Finnstad was gereden om een bruidje te zoeken, maar die de jonge Brigitta en haar verwanten het feest had

willen vergallen, omdat ze anders waren dan hij had gehoopt. Hij had verwacht dat ieder bang zou zijn en verschrikt zou vluchten bij het horen van zijn klok, maar daar stond nu, heel alleen, een meisje met twee lange, blonde vlechten, met ogen die straalden van liefde en geloof, en met een licht in de handen, dat weerkaatst werd door de sneeuw en dat scheen tot in Ulf's hart. Hij kwam naar voren, wierp zijn bel ver weg en knielde zelf voor het meisje.

„Ik ben tot nu toe een weerwolf geweest,” zei hij. „Slechts de wilde kant van het leven heb ik gekend. Maar nu wil ik graag mee naar binnen gaan en mee het feest vieren, dat de mensen zo rustig maakt, en zo vol liefde, dat ze de wildste mannen tegemoet durven treden.”

Pas de volgende morgen maakte Ulf bekend aan heer Binger, wie hij was en Brigitta's vader herinnerde zich zijn ouden vriend en de aan hem gedane belofte.

Een paar maanden later werd de bruiloft gevierd en samen aanvaardde het jonge paar de reis naar het oude kasteel aan het meer.

Maar toen was het voorjaar, de vogels zongen en de kleine berkebomen waren overtoegen met een waas van groen.

„Moeder”, zei Ulf, toen hij het oude kasteel betrad met zijn jonge vrouw aan zijn zijde, ”nu weet ik, dat er nog een ander geluk is dan feestvieren en aanzitten bij een grote maaltijd !”